

JACKSON BRODIE ESETEI

KATE ATKINSON

SZENT LÁNYOK

TREND

**KATE
ATKINSON**

SZENT LÁNYOK

JACKSON BRODIE ESETEI

TREND

Anne McIntyre-nek

Köszönettel:

az ügynökömnek, Peter Strausnak;
a szerkesztőmnek, Marianne Velmansnak;
Maureen Allannek, Helen Clyne-nak, Umar Salamnak,
Ali Smithnek és Sarah Woodnak a Cambridge-ben töltött júliusért,
és külön hálával tartozom Ali Smithnek;
Reagan Arthurnak, Eve Atkinson-Wordennek, Helen Clyne-nak
és Marianne Velmansnak, amiért lelkesen elolvasták a kéziratot;
az unokatestvéremnek, Michael Keech őrnagynak;
Stephen Cottonnak, ő tudja, miért;
David Lindgrennek a juhos sztoriért;
és végül, de nem utolsósorban Russell Equinek,
a gépjárműismeretek istenének.

„És megismeritek az igazságot,
és az igazság szabadokká tesz titeket.”

János 8,32
(Károli Gáspár fordítása)

1.

Egyes számú esetleírás, 1970

Családi cselszövés

Hogy milyen szerencsések voltak! Egy hóhullám a tanítási szünet kel-
lés közepén, pont a megfelelő időben. A nap már jóval előttük felkelt
minden reggel, gúnyt űzve a vékony nyári függönyökből, amelyek
ernyedten lógtak a hálósobájuk ablakán; máris ragacsos forróságot
ígért, mielőtt Olivia egyáltalán kinyitotta a szemét. Olivia, megbíz-
hatóan, akár egy kakas, mindig elsőként ébredt fel, úgyhogy három
évvél ezelőtti születése óta senki sem törődött azzal, hogy ébresztőórát
állítson be a házban.

Olivia volt a legfiatalabb, és ennek megfelelően ő aludt jelenleg a
mesetapétával díszített kis hátsó szobában, amelyben korábban mind
laktak valamikor, de kitették a szűrüket, amikor rájuk került a sor.
Abban mind egyetértettek, hogy Olivia igazi cukorfalat, még Julia is,
pedig neki sokáig tartott feldolgoznia, hogy kitúrták a helyéről mint a
legkisebbet a családban, holott ezt a szerepet öt boldog éven át töltötte
be Olivia érkezése előtt.

Rosemary, az édesanyjuk azt mondogatta, bárcsak Olivia örökre
ennyi időse maradna, mert olyan *szeretni való*. Sosem hallották, hogy
korábban bármelyikükre használta volna ezt a szót. Fel sem tűnt nek-
kik, hogy megtalálható anyjuk szókincsében, amely általában fárasztó
parancsokra korlátozódott – *gyere ide, menj innen, csitulj el*, és a leg-
gyakoribb: *fejezd be*. Néha belépett egy szobába vagy feltűnt a kertben,

szúrós pillantást vetett rájuk, és közölte: „Bármit is csináltok, fejezzétek be!” majd ezzel a lendülettel távozott, mire a magukra maradt lányok sértetten méltatlankodtak, még olyankor is, ha valami rosszalkodáson kapta őket – ami általában Sylvia fejből pattant ki.

Szemlátomást kimeríthetetlen energiát voltak képesek rosszalkodásra fordítani, főleg Sylvia felelőtlen irányításával. A három legidősebb (ebben mindenki egyetértett) „nehezen kezelhető”; korban túl közel estek egymáshoz, emiatt az édesanyjuk nem tudta megkülönböztetni őket, úgyhogy egy kollektív gyermek jött létre belőlük, amelyhez az anyjuk nehezen tudott egyéni jellemzőket társítani, ezért találmra szólította meg: „Julia–Sylvia–Amelia – akármelyik is legyél”, hadarta dühösen, mintha az ő hibájuk volna, hogy ilyen sokan lettek. Olivia általában kimaradt ebből a megfáradt litániából; Rosemary mintha sosem keverte volna össze a többiekkel.

Gyanították, hogy Olivia lesz a kis hátsó szoba utolsó lakója, és egy napon végre levakarják a mesemintás tapétát (az agyonhajszolt édesanyjuk fogja megtenni, mert az apjuk kijelentette, hogy egy hivatásos szobafestő felfogadása pénzkidobás lenne), és felnőttesebbre cserélik: virágokra, esetleg pónikra, de bármi jobb lenne a Julia és Amelia közös szobáját díszítő sebtapaszrózsaszínnél, amelyet a színekártyán mindketten felettebb ígéretesnek találtak, de a falukon inkább nyugtalanítónak bizonyult, és amelyről az anyjuk kijelentette, nincs rá ideje vagy pénze (*sem energiája*), hogy átfesse.

Most úgy tűnt, hogy Olivia át fog esni ugyanazon az átkelési rítuson, mint a nővérei, hátrahagyva a – meglehetősen rosszul elrendezett – Tojás Tóbiásokat és Muffet kisasszonyokat, hogy helyet adjon egy *megkésített gondolatnak*, akinek az érkezését előző nap Rosemary igencsak félvállról jelentette be, amikor a kertben kiosztotta a marhahúsos szendvicsekből és narancsszörpből összedobott ebédet.

– Nem Olivia volt a megkésített gondolat? – kérdezte Sylvia csak úgy a levegőbe, mire Rosemary szúrósan a legidősebb lányára nézett,

mintha most látná életében először. A tizenhárom éves Sylvia a közelmúltig lelkesedett a világ dolgai iránt (sokak szerint túlságosan is), de most az a veszély fenyegetett, hogy kamaszéveire éles nyelvű cinikus válik belőle. Az esetlen, szemüveges Sylvia, akinek a fogsorára nemrégiben ronda fogszabályzó kalitkája került, a zsíros hajával, a huhogó nevetésével és hosszú, vékony ujjával a kezén és a lábán olyan volt, akár egy világűrből érkezett teremtmény. Egyesek jó szándékúan „rút kiskacsának” nevezték (a szemébe mondva, mintha ez bók lenne, bár Sylvia egyértelműen nem annak vette), elképzelve egy jövőbeni Sylviát, aki leveti a fogszabályzóját, kontaktlencsére cseréli a szemüvegét, és megbögyösödik, hattyúként kivirulva. Rosemary nem látta a hattyút Sylviában, pláne olyankor nem, amikor egy darab sózott marhahús szorult a fogszabályzójába. Sylviánál az elmúlt időszakban egészségtelen vallási megszállottság fejlődött ki, és a lány azt állította, hogy az Úr szólt hozzá. Rosemary eltűnődött azon, hogy ez talán egy megsokkott fázis, amelyen minden kamasz lány keresztülmegegy, mintha az Úr a popsztárok vagy a pónik megfelelője lenne. Éppen ezért úgy döntött, az lesz a legjobb, ha figyelmen kívül hagyja Sylvia négy szemközti társalgásait a Mindenhatóval. És legalább a beszélgetések az Úristennel ingyen voltak, míg egy póni fenntartása egy vagyomban került volna.

És persze ott voltak a furcsa ájulások, amelyeket a házi orvosok szerint az okozott, hogy Sylvia „gyorsabban nőtt, mint azt az ereje engedí” – a világ legkétesebb orvosi szakvéleménye (Rosemary szerint). Az anya eldöntötte, hogy a hirtelen ájulásokról sem vesz tudomást. Valószínűleg a lánya csak így akarta magára vonni a figyelmet.

Rosemary tizennyolc évesen ment hozzá gyermekei apjához, Victorhoz – csak öt évvel idősebben, mint most Sylvia. Nevetségesnek találta a gondolatot, hogy Sylvia öt éven belül olyan felnőtt nő legyen, aki feleségül mehet valakihez, és ez megerősítette abbéli hitében, hogy a saját szüleinek közbe kellett volna lépniük, és megakadályozniuk a házasságát Victorral, fel kellett volna rá hívniük a figyelmét, hogy ő

még csak egy gyerek, a kérője viszont egy harminchat éves felnőtt. Gyakran kapta magát azon, hogy legszívesebben szóvá tenné, mennyire nem részesült szülői törődésben, de az anyját gyomorrák vitte el nem sokkal Amelia születése után, az apja pedig újra megházasodott, és Ipswichbe költözött, ahol a nappalait fogadóirodáiban, az estéit pedig a kocsmában töltötte.

Rosemary úgy gondolta, ha öt év múlva Sylvia hazahoz egy harminchat éves, liliomtipró vőlegényt (pláne, ha az állítólag nagy matematikus), akkor valószínűleg szeletelőkéssel vágja ki a fickó szívét. Annyira kellemesnek találta ezt a fantáziaképet, hogy egy időre kiment a fejéből a *megkésett gondolat*ra vonatkozó megjegyzés, és megengedte a gyerekeknek, hogy odaszaladjanak a jégkrémes furgonhoz, amely zenéléssel jelezte érkezését az utcába.

A Sylvia–Amelia–Julia hármastudta, hogy nem létezik olyasmi, hogy *megkésett gondolat*, és a magzat – ahogyan Sylvia tántoríthatatlanul nevezte (érdeklődött a tudományos témák iránt) –, amely olyan ingerlékeny és fásluttá tette az anyjukat, valószínűleg az apjuk utolsó kétségbeesett próbálkozása volt, hogy fiút nemzzen. Apaként nem csüngött majomszeretettel a lányain, nem mutatott igazi gyengédséget egyikük iránt sem, csak Sylviának sikerült néha kivívnia a tiszteletét, mert „jó volt matekból”. Victor matematikus volt, és a gondolkodók elvont életét élte, ahová a családja nem nyerhetett bebocsátást. Ezt megkönnyítette, hogy alig töltött velük időt: vagy a tanszéken tartózkodott, vagy az egyetemi irodájában, otthon pedig bezárkózott a dolgozószobájába, néha a hallgatóival, de általában egyedül. Az apjuk sosem vitte el őket a szabadtéri uszodába a Jesus Green parkban, nem játszott velük izgalmas kártyapartikat, nem dobta őket a magasba, nem lökte őket a hintán, nem csónakázott velük a folyón, nem kirándult velük a kelet-angliai Fen-síkságon, és nem mutatta meg nekik a Fitzwilliam Múzeumot. Inkább a távollétével tüntetett, és az apjukkal kapcsolatban mindent – a hiányát is – a szent és sérthetetlen dolgozószoba jelképezett.

Meglepődtek volna, ha tudják, hogy a dolgozószoba valaha napfényes szalon volt kilátással a hátsó kertre, ahol a ház korábbi lakói kellemes étkezéseket költöttek el, a nők hímzéssel és romantikus regények olvasásával ütötték el a délutánokat, és esténként összegyűlt a család kártyázni vagy scrabble-özni, miközben rádiójátékokat hallgattak. A friss házaspáros Rosemary ezeket az időtöltéseket látta a lelki szemei előtt, amikor megvették a házat – 1956-ban ilyen áron meg sem engedhették volna maguknak –, de Victor azonnal kisajátította a szobát, és sikerült egy fénytelen helyiséggé alakítania, tele nehéz könyvespolcokkal és ronda tölgyfa iratszekrényekkel, miközben búzlott a szűrő nélküli Capstan cigarettától. A szoba elvesztése semmiség volt annak az életmódnak az elvesztéséhez képest, amellyel Rosemary meg akarta tölteni.

Mindannyiuk számára rejtély maradt, hogy Victor valójában mivel foglalataskodott a szobában. Szemléltomást valami annyira fontos dologgal, hogy a családi élet elhalványult mellette. Az anyjuk azt mondogatta, hogy az apjuk *nagy matematikus*, aki egy olyan kutatáson dolgozik, amely egy napon *híressé teszi*, ám a ritka alkalmakkor, amikor a dolgozószoba ajtaja nyitva maradt, és meglesték az apjukat munka közben, ő csak ült az asztalánál, és szemöldökráncolva meredt a semmibe.

Tilos volt munka közben zavarni, kiváltképp nevetlen kislányok sikongatásával és kiabálásával. Mivel nevezett nevetlen kislányok teljességgel képtelenek voltak lemondani a sikongatásról és a kiabálásról (nem beszélve az ordítózásról, a bömbölésről és a farkasfalkát idéző furcsa üvöltésről, amely felett Victornak sosem sikerült napirendre térnie), ez kényessé tette a lányok és apjuk viszonyát.

Rosemary fejmosásai annyit értek, mint a falra hányt borsó, viszont az rendkívül megijesztette őket, ha meglátták Victort kicammogni a dolgozószobájából, akár egy téli álmából felébresztett medvét, és bár azzal töltötték az életüket, hogy szembeszegültek az anyjuk összes tilalmával, egy pillanatra sem fordult meg a fejükben, hogy felfedezőútra induljanak a tiltott dolgozószobába. Kizárólag akkor kaptak meghívást

Victor barlangjának félhomályos mélyére, amikor az apjuk segített nekik a matekházijukban. Sylvia ezt nem bánta különösebben, neki volt rá némi esélye, hogy megértse a ceruzával írt maszatos jeleket, amelyekkel a türelmetlen Victor végtelen mennyiségű vonalas lapot töltött meg, de Julia és Amelia olyan rejtélyesnek látta Victor kódjait és szimbólumait, akár az ókori hieroglifákat. Ha gondoltak is a dolgozószobára – bár próbáltak nem gondolni rá –, kínzókamraként jelent meg lelki szemeik előtt. Victor Rosemaryt hibáztatta a számolási nehézségeik miatt – egyértelműen az anyjuktól örökölt fogyatékos női agyuk tehetett róla.

Victor édesanyja, Ellen kedves és finom alakként volt jelen fiának csecsemőkorában, mígnem 1924-ben elmeógyógyintézetbe zárták. Victor akkor még csak négyéves volt, és úgy ítélték, hogy szerencsésebb, ha nem látogatja meg az édesanyját egy ilyen nyugtalanító helyen, ezért úgy nőtt fel, hogy viktoriánus jellegű, őrzöngő eszelősként képzelte el a nőt – aki hosszú, fehér hálóingben és kócos hajjal járja éjszakánként az intézet folyosóit, képtelenségeket zagyválva, akár egy gyermek –, és csak sokkal idősebben tudta meg, hogy az anyja nem „megőrült” (a család ezt a szót használta), hanem súlyos szülés utáni depressziótól szenvedett, miután egy gyermeke holtan született. Nem őrzöngött vagy zagyvált összevissza, hanem szomorúan és magányosan élt egy szobában, amelyet Victort ábrázoló fényképekkel díszítettek, majd meghalt tuberkulózisban, amikor Victor tízéves volt.

Oswald, Victor édesapja ekkorra bentlakásos iskolába adta a fiát, és amikor a Déli-óceán jeges vizébe zuhanva ő maga is életét veszítette, Victor higgadtan fogadta a hírt, majd visszatért a felettébb nehéz matematikai feladványhoz, amelyen épp dolgozott.

A háború előtt Victor édesapja sarkvidéki felfedező volt, Britannia legrejtélyesebb és leghaszontalanabb teremtményeinek képviselője, és Victor hálát adott érte, hogy többé nem kell felnőnie Oswald Land hősi hírnevéhez, és naggyá válhat a saját, kevésbé hősi területén.

Victor akkor ismerkedett meg Rosemaryvel, amikor be kellett mennie az Addenbrooke Kórház baleseti osztályára, ahol a nő nővérgyakor-nokként dolgozott. Megbotlott a lépcsőn, és ügyetlenül a csuklójára esett, de Rosemarynek azt mondta, hogy biciklin ült, és „bevágott elé” egy kocsi a Newmarket Roadon. Tetszett neki a „bevágott elé” kifejezés, mivel a férfiak világából származott, ahol sosem érezte magát otthonosan (az apja világa volt), a „Newmarket Road” pedig (hamisan) azt sugallta, hogy nem a St. John’s és a matematika tanszék közötti területre korlátozódik az élete.

Ha nem történt volna meg ez a minden szempontból véletlen kórházi találkozás, Victor talán sosem udvarolt volna egy lánynak. Már eleve jócskán közelített a középkorúsághoz, és a társasági élete továbbra is kimerült a sakk-körben. Victor nem igazán érzett igényt egy másik emberre az életében, sőt, bizarrnak tartotta a „közös élet” fogalmát. Ott volt a matematika, amely szinte teljesen kitöltötte az idejét, úgyhogy nem egészen értette, minek neki feleség. Úgy látta, a nők mindenféle nemkívánatos tulajdonsággal rendelkeznek, például labilis az elméjük, továbbá előnytelen testi sajátosságaik – vér, szex, gyerekek – egyszerre voltak nyugtalanítóak és *idegenek*. Ugyanakkor a lelke mélyén sóvárgott utána, hogy olyan nyüzsgés és melegség vegye körül, amely a gyerekkorából hiányzott, és így esett, hogy mire észbe kapott volna, mint amikor az ember a rossz szobába nyit be, máris egy norfolki falusi házban teázott, miközben Rosemary megmutatta (a meglehetősen olcsó) gyémántköves eljegyzési gyűrűjét a szüleinek.

Eltelkintve apjának szűrős jóéjtpuszijaitól, Victor volt az első férfi, aki megcsókolta Rosemaryt (noha elég ügyetlenül, úgy vetette rá magát, akár egy elefántfóka). Rosemary váltókezelő édesapja és háztartásbeli édesanyja megijedt, amikor a lány hazavitte Victort, hogy bemutassa nekik. Megszéppentek tagadhatatlan intellektusának külsőségeitől (a fekete keretes szemüvegtől, az elnyűtt sportzakótól, az állandó szórakozottság aurájától) és a lehetőségtől, hogy a férfi talán született zseni (ezt

a felvetést Victor nem sietett megcáfolni), arról nem is beszélve, hogy a lányukra esett a választása, hogy a hitvese legyen – egy halk szavú és befolyásolható lányra, akin eddig szinte senkinek sem akadt meg a szeme.

Úgy tűnt, egyáltalán nem zavarta őket, hogy a férfi kétszer annyi idős, mint Rosemary, bár később, amikor a boldog pár távozott, Rosemary édesapja, aki maszkulin jellegű férfi volt, felemlítette, hogy Victor „nem a külsejével hódít”. Rosemary édesanyjának viszont egyetlen kifogása akadt, miszerint Victor hiába doktor, láthatóan nehezezőre esett tanácsot adni az őt gyötrő hasi fájdalmakkal kapcsolatban. Sarokba szorítva egy máltai csipke-terítővel fedett és puszedlivel, devoni pogácsával és köménymagos süteménnyel megrakott teázóasztalnál, Victor végül megállapította: – Azt hiszem, emésztési zavar, Mrs. Vane. – És az asszony megkönnyebbüléssel fogadta a téves diagnózist.

Olivia kinyitotta a szemét, és elégedetten meredt a mesemintás tapétára. Jack és Jill vég nélkül trappolt felfelé a dombon; Jill egy favödröt vitt a kúthoz, amelyet sosem fog elérni, miközben a domboldal egy másik részén Little Bo Peep kereste az elveszett bárányát. Oliviát nem aggasztotta túlzottan a jószág sorsa, mert látott egy takaros bárányt a nyakában kék szalaggal, amint egy sövény mögött rejtőzik. Olivia nem igazán értette, mi az a *megkésett gondolat*, de szívesen látott volna egy kisbabát. Mindennél jobban szerette a kisbabákat és az állatokat. Érezte Csibésznek, a család terrierjének testsúlyát a lába közelében. Csibésznek minden körülmények között tilos volt a hálószobákban aludnia, de valamelyikőjük minden éjjel becsempészte az egyik szobába, a kutya viszont reggelre általában magától megkereste Oliviát.

Olivia gyengéden megrázta Kék Egérkét, hogy felébressze. Kék Egérke egy frottírból készült puha, hosszúkás jószág volt. Olivia orákuluma, akinek mindig minden témában kikérte a tanácsát.

Fényes napsütötte sáv haladt lassan a falon, és amikor elérte a sövénykerítés mögött rejtőző bárányt, Olivia kikelt az ágyból, és enge-

delmesen bedugta a lábát a kis rózsaszín mamuszába, amelynek orra nyuszifejet formált nyuszifülekkel, és Julia felettébb irigyelte tőle. A többiek közül senki sem hordott mamuszt, és ebben a kánikulában Rosemary arra sem tudta rávenni őket, hogy cipőt húzzanak. Olivia viszont könnyen kezelhető kislány volt.

Rosemary, aki ébren feküdt az ágyában, de alig tudta megmozdítani a végtagjait, mintha a velő a csontjaiban ólomcsővé változott volna, épp ebben a pillanatban próbált kifőzni egy tervet, miként akadályozza meg, hogy a három másik gyerek megrontsa a szófogadó Oliváit. Rosemaryt reggeli rosszullét gyötörte az új baba miatt, és arra gondolt, milyen csodálatos lenne, ha Victor hirtelen felébredne a horkolásból, és azt kérdezné tőle: – Hozhatok neked valamit, kedvesem? – Rosemary azt felelné: – Ó, igen, kérlek, teát szeretnék tej nélkül, és egy szelet pirítóst vékonyan megkenve vajjal, köszönöm, Victor. – Majd ha fagy.

Bár ne lenne ennyire termékeny! Azért nem szedett fogamzásgátlót, mert egékbe szökött tőle a vérnyomása; próbálta a spirált, de az elmozdult, Victor viszont valamiféle férfiasága elleni támadásnak tekintette az óvszert. Rosemary egyszerűen a tenyészkancaja lett. A terhesség egyetlen előnye az volt, hogy nem kellett elviselnie a szexet Victorral. Közölte a férfival, hogy árt a babának, amaz pedig elhitte neki, mert fogalma sem volt semmiről – a kisbabákról, a nőkről és a gyerekekről, az egész életről. Rosemary szűzen ment hozzá feleségül, és sokkos állapotban tért haza az egyhetes walesi nászútról. Már akkor és ott faképnél kellett volna hagynia, de Victor máris elkezdte leszívni az életerejét. Néha úgy érezte, a férfi *belőle táplálkozik*.

Ha bírta volna erővel, legszívesebben felállt volna, hogy átvonszolja magát az üres „vendégszobába”, aztán lefeküdjön a kemény egyszemélyes ágyba, amelynek friss és üde fehér lepedőjét úgy húzta fel feszesen a matracra, ahogy a kórházakban szokás. A vendégszoba olyan volt a házban, akár egy légbuborék: senki más nem szívta el a levegőjét, a szőnyeget nem koptatták meg az elővigyázatlan lábak. Mindegy, hány

gyereket szült már, képes lenne úgy potyogtatni őket évről évre, akár egy tehén (inkább megölné magát), de egyikük sem foglalhatja el soha a makulátlan vendégszobát. A szoba tiszta volt, érintetlen, csak az övé.

A padlás még jobb lenne. Padlót rakatna le, fehérre festené, és beszereltetne egy csapóajtót, aztán felmászna, felhúzná a csapóajtót, akár egy felvonóhidat, és senki sem találna rá. Rosemary elképzelte, hogy a családtagjai szobáról szobára járva a nevét kiabálják, és elnevette magát. Victor felmordult álmában. Aztán Rosemary lelki szemei előtt megjelent Olivia, hogy a házban keresi őt, de nem találja, és félelem tört rá, mintha mellkason vágták volna. Magával kell vinnie Olivíát a padlásra.

Victor a maga részéről az ébrenlét és az alvás közötti kellemes határvidéken lebegett, amelyet nem rontottak meg a hétköznapi élet megkeseredett érzései, amiért egy olyan nőekkel teli házban lakott, akiket idegennek érzett.

Olivia a kényelmesen a szájába dugott hüvelykujjával és a könyék-hajlatába fogott Kék Egérkével eltotyogott a folyosón Julia és Amelia hálószobájába, majd bemászott Julia mellé. Julia hevesen álmodott. Rendezetlen haja nedvesen tapadt a fejéhez a verejtéktől, és folyamatosan mozgott a szája, zagyaságokat motyogva, miközben valami láthatatlan szörnyeteggel harcolt. Julia mély alvó volt: beszélt és járkált álmában, harcra kelt az ágyneművel, és drámai gesztussal ébredt fel, elkerekedett szemmel meredve valamiféle fantazmagóriára, amely eltűnt, mielőtt megjegyezhetné volna. Néha olyan megrázó hatással voltak rá az álmai, hogy asztmaroham tört rá, és halálosan rettegte riadt fel. Amelia és Sylvia egyetértett abban, hogy Julia nagyon idegcsillapító tud lenni; elképesztően szeszélyes személyiséggel bírt – az egyik pillanatban ütlegel és rugdalózik, a másokban gügyögést és puszkózást színlel. Kisebb korában Juliából igen gyakran kitört a rapli, de még most is ritkán telt el nap, hogy ne kapott volna hisztirohamot valami